

## การประเมินผลการดำเนินงานให้วัคซีนไขหวัดใหญ่ปี 2552 พื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 15 และ 16

(Assessment of Human Influenza vaccine operation in MOPH area zones 15 and 16, 2009)

เปรมมิกา ปลาสุวรรณ ส.ม.

Premmika Plasuwat M.P.H.

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เชียงใหม่

Office of Disease Prevention and Control, 10 Chiang Mai

### บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการบริหารจัดการการให้วัคซีนไขหวัดใหญ่ ความครอบคลุมของการให้บริการวัคซีน และการสูญเสียวัคซีนไขหวัดใหญ่ ปี พ.ศ. 2552 เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 16 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลภาครัฐ และเอกชนนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 122 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ การรายงานบันทึกข้อมูลจากระบบ VMI การรายงานจากระบบระบบอินเทอร์เน็ตของสำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และรายงานอัตราการสูญเสียวัคซีน นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยเกณฑ์การประเมินมี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับดีเด่น ระดับดี และระดับพอใช้

ผลการประเมินการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการให้วัคซีนไขหวัดใหญ่ระดับจังหวัด ด้านความครอบคลุมของการให้บริการวัคซีน และด้านการสูญเสียวัคซีน ในพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 15 ในภาพรวมพบว่าได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 36.19 (SD= 2.00) (คะแนนเต็ม 50 คะแนน) จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุดได้แก่ จังหวัดลำพูน ได้ค่าคะแนน 39.30 รองลงมาได้แก่ จังหวัดลำปาง แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ ได้ค่าคะแนน 36.08, 35.12 และ 34.28 ตามลำดับ และจังหวัดที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีเด่นได้แก่ จังหวัดลำพูน ในระดับดีได้แก่ จังหวัดลำปาง และระดับพอใช้ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน

ในพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขที่ 16 ผลการประเมินการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมพบว่าได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 35.39 (SD= 7.8) (คะแนนเต็ม 50 คะแนน)จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุดได้แก่จังหวัดเชียงราย ได้ค่าคะแนนรวม 46.32 รองลงมาได้แก่จังหวัดพะเยา น่านและแพร่ ได้คะแนน 35.66, 30.42 และ 29.15 ตามลำดับ และจังหวัดที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีเด่นได้แก่จังหวัดเชียงรายในระดับดีได้แก่จังหวัดพะเยาและระดับพอใช้ได้แก่จังหวัดแพร่และน่าน

การดำเนินงานให้บริการวัคซีนไขหวัดใหญ่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันทั้งระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ ทั้งด้านการบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล การรายงาน โดยให้มีความถูกต้อง ครบถ้วนตามกลุ่มเป้าหมายและ ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นหลัก ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์มากที่สุดและมีผลต่อการป้องกันโรคไขหวัดใหญ่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

**คำสำคัญ:** ประเมินผล โรคไขหวัดใหญ่ วัคซีนไขหวัดใหญ่ในคน

**Abstract**

The descriptive study aims to assess how administration of the Human Influenza vaccine was effective, to examine the coverage of the vaccine, and to investigate the lost of the vaccine in 2009. The questionnaire and the VMI report system were used as tools for data collection. The subjects were divided into two groups. The first group was the officers in provincial public health offices and provincial hospitals (16 sites). The second group was the officers in hospitals (114 sites). The first group was examined their administration of the vaccine, while the second group was examined the coverage and the lost of the vaccine. The data analysis presented the study assessment in descriptive statistics.

The results were presented in 3 aspects consisting the administration of Human Influenza vaccine, the coverage of the vaccine, and the lost of the vaccine. In first aspect, the health services in area 15 were scored as high as 8.01 points out of 10 points (SD =1.16). In the second aspects (the coverage of the vaccine among the 7 high risk group), they were marked with 24.18 points out of 30 (SD =0.86). In the third aspect, they received 4 out of 10 (SD =2.00). The overall score of the health services in area 15 was 36.19 points out of 50 (SD=2.00). Lamphun province received the highest score of 39.30; the following provinces were Lampang 36.08, Mae Hong Son 35.12, and Chiang Mai 34.28. Lamphun had an outstanding level of the operation of the vaccine; Lampang received the good level and Mae Hong Son and Chiang Mai got the fair.

In the area 16, the administration of Human Influenza vaccine was with 8.47 points out of 10 (SD =0.64). The coverage of the vaccine among the seven high risk groups was marked as 22.67 points out of 30 (SD=0.96). The lost of the vaccine was scored 4.25 points out of 10 (SD 0.96). The overall score of the health services in area 16 was 35.39 points out of 50 (SD=7.8). Chiang Rai received the highest mark of 46.32. The following were Phayao with 35.66, Nan 30.42, and Phrae 29.15. Chiang Rai won outstanding level of the operation; Phayao received the good and Nan and Phrae got the fair.

The operation of the vaccine administration should run through coordination of the multi-disciplinary teams to manage, report, evaluate the activity and strictly follow the objective of the project. Therefore, the target group will receive the maximum benefits of the vaccine against the disease.

**Keywords:** Evaluation, influenza, Human influenza vaccine

**บทนำ**

ไวรัสไข้หวัดใหญ่เป็นสาเหตุที่สำคัญของการเกิดโรคระบบทางเดินหายใจแบบเฉียบพลัน พบได้บ่อยในคนทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและผู้สูงอายุ ซึ่ง

เป็นกลุ่มที่มีความรุนแรงของโรคสูงจากการมีภาวะแทรกซ้อนจากการวิจัยในประเทศไทยคาดประมาณจำนวนผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ทั้งประเทศได้ 700,000-900,000 รายต่อปีและมีผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่ที่มีภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เช่น ปอด

บวม ต้องรับไว้ในโรงพยาบาลประมาณ 12,575-75,801 รายต่อปี อัตราตายของโรคไข้หวัดใหญ่ที่มีภาวะแทรกซ้อนสูง ร้อยละ 2.5 ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียในด้านเศรษฐกิจ จำนวนมหาศาล คิดเป็นมูลค่า 913-2,453 ล้านบาทต่อปี<sup>1</sup> โดยครึ่งหนึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียไปในการรักษาพยาบาล และมีผลการศึกษาการใช้วัคซีน เพื่อป้องกันไข้หวัดใหญ่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน และผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง ซึ่งพบว่าการฉีดวัคซีนในกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปพบว่าลดอัตราการติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ได้ร้อยละ 78 ต่อปีและมีประสิทธิภาพชัดเจนในกลุ่มผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง<sup>2,3</sup>

ในระหว่างปี 2548-2550 ที่ผ่านมากกระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มให้บริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่เฉพาะในกลุ่มบุคลากรสาธารณสุขและผู้ที่ทำหน้าที่สอบสวนควบคุมโรคในคนและในสัตว์ ในปี 2551 ได้ขยายการให้วัคซีนให้กับกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่เคยรับการรักษาเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรังซึ่งประเทศไทย และในปี 2552 กรมควบคุมโรคร่วมกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้จัดหาวัคซีนไข้หวัดใหญ่ สำหรับบุคลากรกลุ่มเสี่ยง ในพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขต 15 และ 16 จำนวน 39,372 โด๊ส และให้บริการแก่ประชาชนเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง จำนวน 235,210 โด๊ส โดยจัดลำดับความสำคัญของโรคเรื้อรัง คือ ปอดอุดกั้นเรื้อรัง หอบหืด หัวใจ หลอดเลือดสมอง ไตวาย ผู้ป่วยมะเร็งที่อยู่ระหว่างการได้รับเคมีบำบัดและเบาหวาน โดยกำหนดให้บริการให้ฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม – 31 สิงหาคม 2552 และให้มีการรายงานผลการให้บริการวัคซีนไข้หวัดใหญ่ทางระบบอินเตอร์เน็ตของ สปสช. ภายในเดือนกันยายน 2552 และมีการตัดสินใจให้รางวัลกับจังหวัด เขตตรวจราชการสาธารณสุข

เขตละ 2 รางวัล ได้แก่รางวัลจังหวัดที่มีผลงานในระดับดีเด่น และในระดับดี รวมทั้งสิ้น 4 รางวัล การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลการบริหารจัดการในระดับจังหวัด ความครอบคลุมของการให้บริการวัคซีน และการสูญเสียวัคซีนไข้หวัดใหญ่ ตลอดจนความก้าวหน้าของการดำเนินงาน รวมทั้งการสนับสนุนในด้านต่างๆ และแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับพื้นที่ และ ตัดสินการให้รางวัลกับจังหวัดที่มีผลงานดีเด่นและผลงานดี

### วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) ระยะเวลาดำเนินงาน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2552 ถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2552 กลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป พื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขต 15 และ 16 จำนวน 16 แห่ง และโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและนอกสังกัด ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 122 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ ที่ได้ปรับปรุงจากแบบประเมินผลการให้วัคซีนไข้หวัดใหญ่ของกรมควบคุมโรค ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่แบบสัมภาษณ์เรื่องการบริหารจัดการวัคซีนไข้หวัดใหญ่เจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดจำนวน 19 ข้อคะแนนเต็ม 10 คะแนน และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 17 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน
2. แบบประเมินความสม่ำเสมอและความครอบคลุมของการรายงานของสถานบริการ จำนวน 122 แห่ง จากการรายงานในระบบ VMI (Vendor management Inventory) บน Website ขององค์การเภสัชกรรม<sup>4</sup> โดย

ตรวจสอบตั้งแต่ 1 พฤษภาคม – 31 สิงหาคม 2552  
 ประมวลผลเดือนละ 1 ครั้ง คะแนนเต็ม 10 คะแนน

3. แบบรายงานผลการดำเนินงานรายงานผลการ  
 ให้บริการวัคซีนแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของสถาน  
 บริการทั้งหมดจำนวน 122 แห่ง ทั้ง 2 กลุ่มคือกลุ่ม  
 บุคลากรกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มผู้ป่วยเสี่ยงโรคเรื้อรัง 7 โรค  
 โดยใช้สัดส่วนการให้คะแนนการได้รับวัคซีนใน  
 กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มบุคลากรกลุ่มเสี่ยงและ  
 กลุ่มผู้ป่วยเสี่ยงโรคเรื้อรัง 7 โรค โดยแบ่งสัดส่วนการ  
 ได้รับวัคซีนทั้งสองกลุ่มเท่ากับ 1: 5 (คะแนนเต็ม 30  
 คะแนน) จากรายงานระบบอินเทอร์เน็ตบน Websiteของ  
 สปสช.<sup>5-6</sup>

4. รายงานอัตราการสูญเสียวัคซีนในการ  
 ให้บริการ คะแนนเต็ม 10 คะแนน การกำหนดค่าคะแนน  
 ถ้าสูญเสียวัคซีนน้อยกว่าร้อยละ 5 ได้ 10 คะแนน สูญเสีย  
 5.01 – 10.00 ได้ 7 คะแนน สูญเสีย 10.01 – 15.00 ได้ 3  
 คะแนน และสูญเสียวัคซีนมากกว่าร้อยละ 15.00 ไม่ได้คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเรื่องการบริหารจัดการ  
 วัคซีนใช้หัดใหญ่ ความสม่ำเสมอและความครอบคลุม  
 ของการรายงานของสถานบริการ และรายงานผลการ  
 ดำเนินงานระยะหลังดำเนินการให้บริการฯ และความ  
 ครอบคลุมของการได้รับวัคซีนและอัตราการสูญเสียวัคซีน  
 ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่า  
 ต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเกณฑ์  
 การตัดสินใจรางวัลโดยการกำหนดคะแนนและการแปล

**ตารางที่ 1** ค่าคะแนน คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการวัคซีนใช้หัดใหญ่ ของ  
 พื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต 15 และ 16 จำแนกรายจังหวัด

กิจกรรม	ค่าคะแนนแยกรายจังหวัดเขต 15					ค่าคะแนนแยกรายจังหวัดเขต 16			
	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	พะเยา	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน	
1. การบริหารจัดการระดับ จังหวัด คะแนนเต็ม 10)	7.00	9.00	9.00		6.00	10.00	7.00	8.00	9.00

ผลพิจารณาจากคะแนนทั้งหมดที่ได้ใช้วิธีการหาอันตร  
 ภาคชั้นโดยใช้ค่าพิสัย โดยคำนวณจากคะแนนสูงสุดลบ  
 ด้วยต่ำสุดแล้วเอาผลลัพธ์ที่ได้มาแบ่งเป็น 3 ช่วงเท่าๆกัน  
 ซึ่งสามารถแปลความหมายของคะแนนออกเป็น 3 ระดับ  
 คือระดับดีเด่น ระดับดี และระดับพอใช้

**ผลการศึกษา**

1. ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการวัคซีน  
 ใช้หัดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้านได้แก่ด้านการบริหาร  
 จัดการ ด้านระบบข้อมูลและทะเบียนกลุ่มเป้าหมาย การ  
 จัดทำแผนและกิจกรรม การกำกับ ติดตามประเมินผล  
 การบริหารคลังวัคซีน การติดตามอาการภายหลังการ  
 ได้รับวัคซีน และการรายงานวัคซีนคงคลังในระบบ VMI  
 พบว่าพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต 15  
 ในภาพรวมของเขตพบค่าคะแนนเฉลี่ย 8.01 (SD=1.16)  
 จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด คือจังหวัดลำพูนได้คะแนน 9.25  
 รองลงมาได้แก่จังหวัดลำปาง เชียงใหม่ พะเยา ได้คะแนน  
 8.67, 7.40 และ 6.71 ตามลำดับ ส่วนพื้นที่เขตตรวจราชการ  
 กระทรวงสาธารณสุขเขต 16 ในภาพรวมของเขตพบค่า  
 คะแนนเฉลี่ย 8.47 (SD=0.64) จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด คือ  
 จังหวัดเชียงรายได้คะแนน 8.95 รองลงมาได้แก่จังหวัดแพร่  
 น่าน และพะเยา ได้คะแนน 8.80, 8.58 และ 7.54 ตามลำดับ ดัง  
 แสดงในตารางที่ 1

**ตารางที่ 1** ค่าคะแนน คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการวัคซีนไข้วัดใหญ่ของพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต15และ16 จำแนกรายจังหวัด (ต่อ)

กิจกรรม	ค่าคะแนนแยกรายจังหวัดเขต 15					ค่าคะแนนแยกรายจังหวัดเขต 16			
	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	พะเยา	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน	
2. การบริหารจัดการระดับรพศ./รพท. (คะแนนเต็ม 10)	9.00	10.00	9.00		7.25	10.00	9.50	9.00	9.75
3. การรายงานวัคซีนคงคลังในระบบ VMI (คะแนนเต็ม 10)	6.21	8.75	8.00		6.88	6.84	6.11	9.40	7.00
<b>คะแนนเฉลี่ย</b>	<b>7.40</b>	<b>9.25</b>	<b>8.67</b>		<b>6.71</b>	<b>8.95</b>	<b>7.54</b>	<b>8.80</b>	<b>8.58</b>
คะแนนเฉลี่ยเขต 15=8.01 SD=1.16					คะแนนเฉลี่ยเขต 16=8.47 SD=0.64				

2. การดำเนินงานด้านความครอบคลุมของการให้บริการวัคซีนไข้วัดใหญ่กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 2 กลุ่มคือกลุ่มบุคลากรกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มผู้ป่วยเสี่ยงโรคเรื้อรัง 7 โรค ของสถานบริการ ทั้งหมด 122 แห่ง ในภาพรวมของการดำเนินงานของเขต 15 พบค่าคะแนนเฉลี่ย 24.28 (SD =0.86) จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด คือจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้คะแนน 25.41 รองลงมาได้แก่ จังหวัดลำปาง เชียงใหม่และ

ลำพูน ได้คะแนน 24.41, 23.88และ23.05 ตามลำดับ ส่วนในภาพรวมของการดำเนินงานของเขต 16 พบค่าคะแนนเฉลี่ย 22.67 (SD =3.19) จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด คือจังหวัดเชียงราย ได้คะแนน 27.37 รองลงมาได้แก่จังหวัดน่าน พะเยา และแพร่ได้คะแนนเฉลี่ย 21.84, 21.12 และ20.36 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

**ตารางที่ 2** ค่าคะแนน คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินงานด้านครอบคลุมของการให้บริการวัคซีนไข้วัดใหญ่ ของพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต 15และ16 จำแนกรายจังหวัด

ผลการดำเนินงานด้านความครอบคลุมฯ	ค่าคะแนนแยกรายจังหวัดเขต 15					ค่าคะแนนแยกรายจังหวัดเขต 16		
	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	แม่ฮ่องสอน	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน
1. รายงานความครอบคลุมของกลุ่มบุคลากรเสี่ยง(คะแนนเต็ม 10)	9.71	10.00	10.00	9.22	10.00	7.60	10.00	9.48
2. รายงานความครอบคลุมการได้รับวัคซีนในกลุ่มผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยง(คะแนนเต็ม 50)	38.04	36.09	38.82	41.59	44.74	34.64	30.72	34.19

**ตารางที่ 2** ค่าคะแนน คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการดำเนินงานด้านครอบคลุมของการให้บริการวัคซีนไขหวัดใหญ่ ของพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต 15และ16 จำนวนรายจังหวัด (ต่อ)

ผลการดำเนินงานด้าน ความครอบคลุม	ค่าคะแนนแยกจังหวัดเขต 15				ค่าคะแนนแยกจังหวัดเขต 16			
	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	แม่ฮ่องสอน	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน
คะแนนเฉลี่ย	23.88	23.05	24.41	25.41	27.37	21.12	20.36	21.84

คะแนนเฉลี่ยเขต15=24.18 SD=0.86

3. อัตราการสูญเสียวัคซีนไขหวัดใหญ่ในการให้บริการของสถานบริการ ทั้งหมด 122 แห่ง ในภาพรวมของการดำเนินงานของเขต 15 พบค่าคะแนนเฉลี่ย 4.00 (SD =2.00) จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด คือจังหวัดลำพูนได้คะแนน 7.00 รองลงมาได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ได้คะแนน 3.00 เท่ากัน ส่วนในภาพรวมของการดำเนินงานของเขต 16 พบค่าคะแนนเฉลี่ย 4.25 (SD =0.96) จังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุด คือจังหวัดเชียงราย ได้คะแนน 10.00 รองลงมาได้แก่จังหวัดพะเยาได้คะแนน 7.00 ดังแสดงในตารางที่ 3

**ตารางที่ 3** ค่าคะแนน คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตราการสูญเสียวัคซีนในการให้บริการของสถานบริการ ของพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต 15 และ 16 จำนวนรายจังหวัด

อัตราการสูญเสียวัคซีน	ค่าคะแนนแยกจังหวัดเขต 15				ค่าคะแนนแยกจังหวัดเขต 16			
	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	แม่ฮ่องสอน	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน
อัตราการสูญเสียวัคซีน (คะแนนเต็ม10)	3.00	7.00	3.00	3.00	10.00	7.00	0.00	0.00

คะแนนเฉลี่ยเขต 15 = 4.00 SD=2.0

คะแนนเฉลี่ยเขต16 = 4.25 SD=0.96

ในภาพรวมของการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านการบริหารจัดการ ด้านความครอบคลุมของการให้บริการวัคซีนไขหวัดใหญ่กับกลุ่มเป้าหมายและอัตราการสูญเสียวัคซีนในการให้บริการของสถานบริการ พบว่าในภาพรวมของการดำเนินงานของเขต 15 ได้คะแนนเฉลี่ย 36.19 (SD=2.20) หากพิจารณารายจังหวัดพบว่า จังหวัดที่มีค่าคะแนนของผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุดได้แก่จังหวัดลำพูนได้คะแนน 39.30 รองลงมาได้แก่จังหวัดลำปาง แม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่ ได้คะแนน 36.08, 35.12 , และ34.28 ตามลำดับ ส่วนในภาพรวมของการดำเนินงานของเขต 16 ได้คะแนนเฉลี่ย 35.39 (SD=7.8) หากพิจารณารายจังหวัดพบว่า จังหวัดที่มีค่าคะแนนของผลการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงสุดได้แก่จังหวัดเชียงรายได้คะแนน46.32 รองลงมาได้แก่จังหวัดพะเยา น่านและแพร่ ได้คะแนน35.66,30.42 และ 29.16 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

**ตารางที่ 4** ค่าคะแนน คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านบริหารจัดการวัคซีนไข้วัดใหญ่ ด้านความครอบคลุมของการให้บริการวัคซีนไข้วัดใหญ่กับกลุ่มเป้าหมายและอัตราการสูญเสียวัคซีนของพื้นที่เขตตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต 15 และ 16 จำนวนรายจังหวัด

กิจกรรม	ค่าคะแนนแยกรายจังหวัดเขต 15				ค่าคะแนนแยกรายจังหวัดเขต 16			
	เชียงใหม่	ลำพูน	ลำปาง	แม่ฮ่องสอน	เชียงราย	พะเยา	แพร่	น่าน
1. การดำเนินงานบริหาร จัดการวัคซีนไข้วัดใหญ่	7.40	9.25	8.67	6.71	8.95	7.54	8.80	8.58
2. ความครอบคลุมฯ	23.88	23.05	24.41	25.41	27.37	21.12	20.36	21.84
3. อัตราการสูญเสียวัคซีน	3.00	7.00	3.00	3.00	10.00	7.00	0.00	0.00
คะแนนรวม	34.28	39.30	36.08	35.12	46.32	35.66	29.16	30.42

คะแนนเฉลี่ยเขต 15 = 36.19 (SD=2.20)

คะแนนเฉลี่ยเขต 16 = 35.39 (SD=7.81)

ส่วนการตัดสินใจให้รางวัลกับจังหวัดโดยการแบ่งเขตๆละ 2 รางวัล ได้แก่รางวัลระดับดีเด่นและรางวัลระดับดี โดยการตัดสินใจจากคะแนนรวมของแต่ละจังหวัดที่สูงสุด 2 อันดับ อันดับ 1 ได้รับรางวัลดีเด่น และอันดับ 2 ได้รับรางวัลระดับดี ในเขต 15 จังหวัดที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีเด่น ได้แก่จังหวัดลำพูนได้คะแนนรวม 39.30(ค่าพิสัย 37.63-40) ระดับดีได้แก่จังหวัดลำปางได้คะแนนรวม 36.08(ค่าพิสัย 35.96-37.63) ส่วนในเขต 16 จังหวัดที่มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีเด่นได้แก่จังหวัดเชียงรายได้คะแนนรวม 46.32(ค่าพิสัย 40.61-46.34) ระดับดีได้แก่จังหวัดพะเยาได้คะแนนรวม 35.66(ค่าพิสัย 34.89-40.61)

**อภิปรายผล**

การบริหารจัดการวัคซีนไข้วัดใหญ่ในปี 2552 โดยกรมควบคุมโรคและสปสข. มีความมุ่งหวังเพื่อให้วัคซีนที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกใช้อย่างคุ้มค่า และให้เกิดประโยชน์สูงสุดตรงตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด จึง

จำเป็นต้องกำหนดกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินงาน ตลอดจนให้มีการติดตามนิเทศประเมินผลเป็นระยะๆ โดยผลการประเมินผลดำเนินงานด้านการบริหารจัดการระดับจังหวัดในเขต 15 และเขต 16 พบว่าจังหวัดที่ได้คะแนนสูงสุดคือจังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงราย ได้คะแนน 9.25 และ 8.95 (คะแนนเต็ม 10) โดยในระดับจังหวัดได้ดำเนินการได้ครบถ้วนตามกิจกรรมที่กำหนด โดยเฉพาะมีการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการอย่างชัดเจน มีการกำหนดเป็นนโยบายระดับจังหวัด มีการจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานให้กับเครือข่าย มีแผนการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานและได้ดำเนินการติดตามสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยบริการเครือข่ายเป็นระยะๆ ส่วนผลการประเมินโรงพยาบาลระดับจังหวัดได้แก่โรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป ยังพบว่าโรงพยาบาลที่ได้คะแนนสูงสุดในด้านการบริหารจัดการวัคซีน ได้แก่โรงพยาบาลลำพูน และโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ได้คะแนนเต็ม



10 โดยทางโรงพยาบาลได้มีการตรวจสอบและจัดทำทะเบียนกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน มีการจัดทำแผนนัดกลุ่มเป้าหมาย มีการประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานนอกสังกัดเช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลในการนัดและติดตามกลุ่มเป้าหมายให้มารับบริการตามแผนที่กำหนดไว้ ตลอดจนมีการบริหารจัดการคลังวัคซีนได้ครบถ้วน มีการตรวจสอบผลการเบิกจ่ายวัคซีนอย่างสม่ำเสมอ มีการประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนมีการจัดระบบและแนวทางเรื่องราวร้องทุกข์ ส่วนผลการดำเนินงานด้านความครอบคลุมของการให้บริการวัคซีนไขหวัดใหญ่กับกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่มพบว่าในบางจังหวัดไม่ได้ให้วัคซีนตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีการนำวัคซีนให้กับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ จึงทำให้อัตราความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ลดลง และเนื่องจากมีข่าวของผู้ป่วยที่เสียชีวิตและสงสัยว่าเกิดจากการฉีดวัคซีนไขหวัดใหญ่ในบางจังหวัดทำให้เกิดปัญหาคือกลุ่มเป้าหมายเกิดความไม่มั่นใจในคุณภาพของวัคซีน จึงทำให้ไม่สามารถบริการให้วัคซีนได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

#### ข้อเสนอแนะ

ควรมีการติดตามควบคุมกำกับกับการดำเนินงานในระดับอำเภอด้วยเพื่อเป็นการสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการทำงานร่วมกับพื้นที่เพื่อให้การให้บริการวัคซีน ครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด และใช้วัคซีนที่มีอย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่าที่สุด

#### เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมโรคและสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.แนวทางการดำเนินงานโครงการให้วัคซีนไขหวัดใหญ่ พ.ศ.2552.พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2552: 5
2. นันทา มาระเนตร์และคณะ. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้วัคซีนป้องกันไขหวัดใหญ่ในผู้ป่วย โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง.ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล.สืบค้นจาก <http://www.si.mahidol.ac.th/project/geriatrics/Research/flu vaccine.htm>, มีนาคม 2552
3. Jan Wilschut and Janet E McElhane, Influenza. Groningen and Farmington, August 2004; 138-139
4. โครงการ VMI ไขหวัดนก ไขหวัดใหญ่และโรคติดต่ออุบัติใหม่. สืบค้นจาก <http://scm.gpo.or.th/vmi/> พฤษภาคม 2552
5. รายงานจำนวนผู้มารับบริการวัคซีนไขหวัดใหญ่รายจังหวัด. สืบค้นจาก <http://www.nhso.go.th> 1 ตุลาคม 2552
6. โครงการกระจายวัคซีนไขหวัดใหญ่ ผ่านระบบ VMI สปสช. สืบค้นจาก [http://scm.gpo.or.th/vmi/admin/ownerFLU5\\_fm.asp](http://scm.gpo.or.th/vmi/admin/ownerFLU5_fm.asp), 1 ตุลาคม 2552

